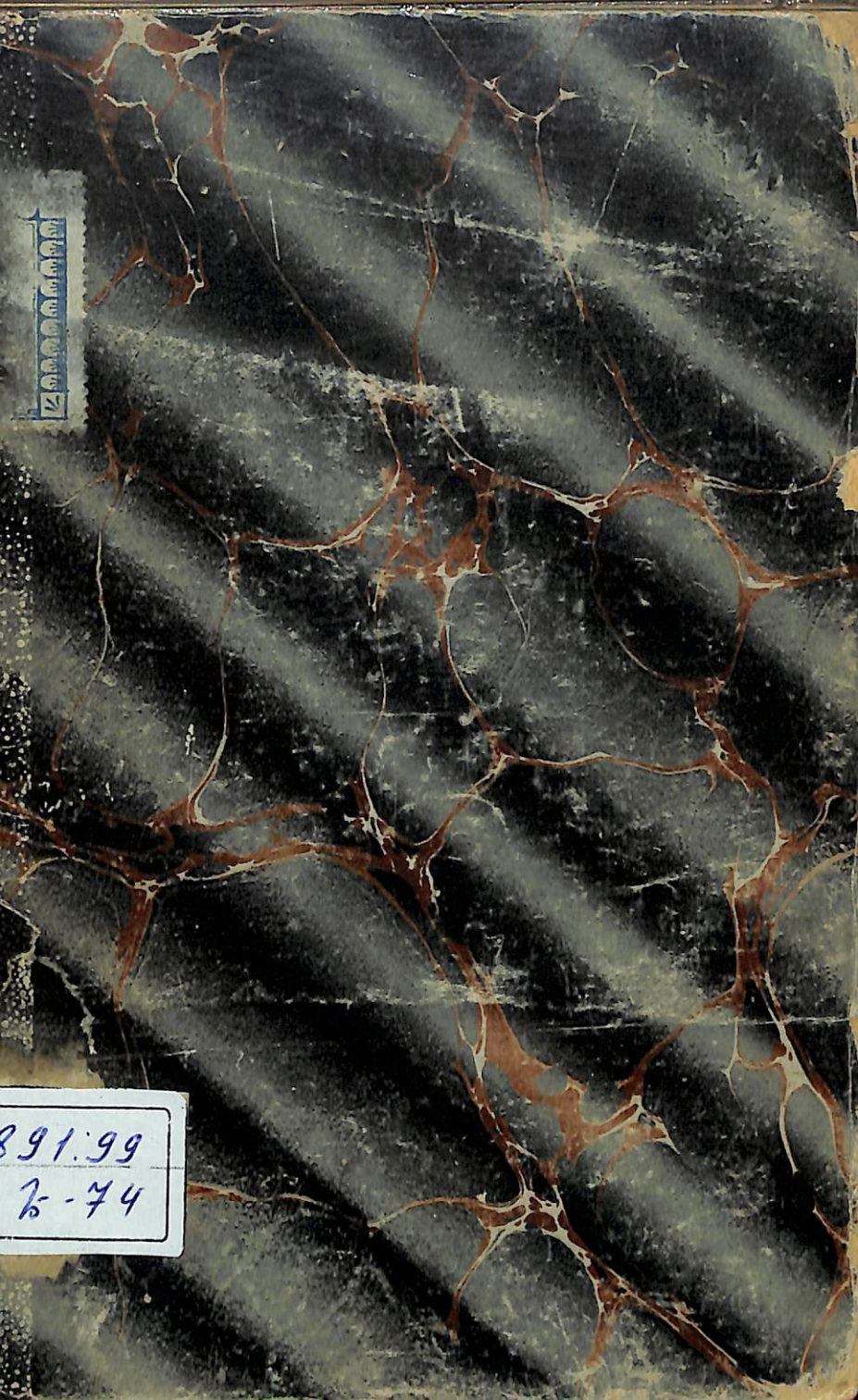

891.99

75-74

БЕРЕГИТЕ КНИГУ!

ОНА СЛУЖИТ НЕ ОДНОМУ, А МНОГИМ.

Возвращайте книгу в
срок, чтобы и другие
могли воспользоваться
ею.

Обращайтесь с книгой любовно и аккуратно.

она служит не вам одному, а многим:

- 1) Не пачкайте книгу надписями и рисунками, не подчеркивайте слов. То, что полюбите в книге записывайте в свою тетрадку.
- 2) Не портите переплета. При чтении заворачивайте его в бумагу.
- 3) Не загибайте углов у страниц имейте лучше бумажную закладку.
- 4) Не перелистывайте страниц грязными и мокрыми руками.
- 5) Если у вас имеется в доме заразный больной, то заявите об этом в библиотеку при возврате книги.

КОГДА КНИГА ВЗЯТА

129/10/9

КОГДА КНИГА ВЗЯТА

Տպագր. ԱՐՇԱԿ ԿԱՐՈՆԱՆ

16 .04. 2013

30465

ՄԱՀԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՄԱՅՐ

Ի՞նչ կը տեսնեմ.. Մա՛յր իմ, եկ տե՛ս .
Մեր լուսինն է . քե ոմն Ասուած
Արիւնըւայ մարտէ դարձած .
Զե՛ի՛ տեսած հրաւժ այսպէս :

Բայց... չը գիտե՞ս Նոր Յիսուսին
Այդ պատմութիւնն հրաւժալի .
Ասուածամայրն արտառուալի՛
Փրչեց հոգին առ ոս խաչին :

Գրքաց լուսինն . իջաւ յերկնից ,
Փոխանակել մօր վրկային,
Փարեցաւ զոյգ քեւօք նըմին,
Թաղեց զայն եւ, արիւնալից՝

Վերել յերկինս, ասուածամայրն
Ասեղց, արփից լինել համայն:

ԵՂԻԱ ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

ԲԵՐԱ՝ Այնալը Մեսնիսի մեհարանէն

1907 (Անշիպ)

ԵՂԻԱ ՏԵՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

Ճակատներն ալ հողի պէս կը տխրին
 Երբոր թաքուն մուսկանքներ հոն կ'իջնան . . .
 Բողոք մըն է խորշոմներով ուրուային
 Վեհ ճակատը այն պատկերին՝ Վէպէնեան :
 Կը գէշ, կ'անցնի մոյսը ձիւնին, յայնալիր
 Բիւրեղ ճակտով, որ հայլին է քերթողին,
 Ստորոտ մըն է իր ճակատը և գանկն իր
 Լեռ մը ինքնին, ուր մազերը խմբովին
 Սողորձներ են տարմատաբար :
 Լերան ետեւ Ովասիս մը կայ խոկման
 Կեանքի ժխտ՝ ձայներն հոն կը խեղդուին,
 Իտէալներն ալ ունին իրենց ինկամանն
 Ուր կը մխայ մեծ հեղնանք մը դէմ դաւին
 Կեանքին մուսլ ու թաքուն :
 Լայն ճակատը ստորոտն է այդ Մոզին,
 Իսկ գանկը՝ լեռ, և ուղեղը՝ Ովասիս,
 Ստորոտէն կը դատենք կեանք մը մեկին
 Զոր օծած են Սիրոնարտիկն ու Հիւսիս :
 Ծարաւահիւժ երբոր իննանք անապատ
 Փնտուկով և ենք համբերութեամբ Տրաքեան՝
 Ովասիսն այդ տօթէն, տապէն ձերբազատ
 Փառատիւրով անոր սիրտը սրբութեան
 Կամ այգերը ասմազուն :
 Աղւոր վրձնեց անյաղթ ըմբիշն երկնքի՝
 Իր ճակատը .—Ստորոտը լեռ գլխին,
 Բայց գանկն եղաւ Գեթսեմանին երկունքի
 Ուր կը տեսնէ օրհասին մէջ տակաւին
 Իր հէք մայրը գեղազարմ :

Իր նայուածքը բեւեռեցաւ Գանդէսին
 Եւ բարձունքին միտքիքական Բամիրի,
 Հեղնեց խաղերն ամբողջ կեանքի կրկէսին
 Բիւրտ խաղերը, կատակները անարի :

Փակ կոպերուն, մշտագիշեր աչքերուն
 Մէջ ներզգաց արիաւտում մը շէնշող.
 Ուրկէ ցայտեց ցայտուն ցոլք մը ամէնուն .
 Ե՛ս ցոլքի տեղ գտայ արցունք տրամաշող :

Լալը տեսայ ճիշդ տղի պէս այդ Մարդուն . . .
 Մայրազուրկի, զգայնոտի լացն էր ան,
 Լաց մը ուր կայ ոգեկոչում մը արթուն
 Որուն Դելփիս մը պէտք կ'ըլլար յաւիտեան :

Արցունքները լո՛յժ արդիւնքն են ծիծաղին,
 Ծիծաղներն ալ՝ յայտարարներ արցունքի,
 Երկու եղբեր կը վարեն մարդն, ա՛հ, ներքին.
 Որոնց միայն վերձանո՛ղ մը կը պակսի :

Ի՛նչ, ժպտեցա՛ն արդեօք աչքերն այդ Մոզին,
 Պոտլէռեան դեւն արդեօք վանեց իր գանկէն .
 Ժպտաները սա՛ռ չիթերու կը փոխուին
 Որուն Դելփիս մը պէտք կ'ըլլայ տարօրէն :

Երբ կը խնդար մօրն անունը յիշելէն
 Կը կաթկթէր աչքէն չիթեր .— չթաքար . . .
 Երբ կը խնդար ընդհատ, ընդհատ այդ ատեն
 Աչքերուն տեղ իր սիրտո՛վն էր որ կուլար :

Սիրտին խորէն մօրը լացն էր որ լացաւ,
 Աչքին խորէն Մազթաղինէն նշմարեց,
 Մազթաղինէն՝ Հոփսիմէն (*) էր բազմացաւ,
 Հոփսիմէն իր մայրն էր . կի՛ն դառնահեծ . . . :

Ու սրտին մէջ իբրեւ պատանդ կը մնար
 Բեւեռագիր վեհ անո՛ւնը մայրիկին,
 Ստոր համար լալու տեղ մերթ կը խնդար
 Զի խնդուքը խարխիւն իսկ էր արցունքին . . . :

(*) Եղիալին մայրը, որ Սրմա անունն ալ կը կրէր :

Գտայ զինքը Սրպառիդէ մահձին մէջ,
Վիշնուական Հնդկի մը պէս անտուաղ . . . ,
Իր նայուածքը չիրմաստանի մը ստերը
Կը բեւեռէր սովալլուկ ու նուաղ . . . :

ՎԻՐԱԽՈՐ ԱՐԾԻԻՒՆ

Վերջալոյս մը ողևար առաւօտէն իրիկուն
Մենարանիդ բակէն մինչ բարձիդ վրայ կը դողար,
Ազուաւադայն զգեստիդ շուքերն էին անդրադոյն
Որ սողալով սողալով կը խիտնային յուլաբար . . . :

Մթառտուեր էր առանձնոցդ, Եղիա, այնքան մթառտուեր,
Ուր արեւին ծագման դէմ տարակոյս մը կ'արթնար . . . ,
Կ'ըզձայիր որ լուսին մը այդ մթուլթեան մէջ ծաղէր
Ուր հայլի մը պէս ջինջ, մարմնիդ բողոքը ցոլար . . . :

Մէ, աղուալին թեւին չափ սև ստուերներ, մահաշուք
Մենարանիդ կ'օծէին հազար ու մէկ թեւերով
Կամ թէ խունկի մը ծուխին անցնող բոյրով անշուք:
Տանիքդ լուռ բողոքի սահման մըն էր ապահով . . . :

Այն սևը որ թանձրացաւ մարմնիդ վրայ վաղափուլ,
Սև պատտառն էր դոր քեզի մեռած մայրը փոխ տուաւ,
Այն պատմական կտաճն էր դոր կարկանդակէն անդուլ,
Ատեղներով սրտախոց հիւսուած կտաճն էր իրաւ:

Ապաժաման մահովը ամբողջ հոգիդ տոչորով
Օրըդ վերջին կտակը՝ սեւ կտաւը տրտմաթոր,
Կտակեցիր մարմնիդ փշարիդ պէս պոռացող,
Մարմինդ էր թէ բերանիդ աղաղակողն անխոտոր . . . :

Երգուեցաւ մայրդ այսպէս ճպտիդ տակ տրտմասաց
Որ մայրատեան իսկ չուտով դարձի՛ պիտի փութացնէր . . . ,
Ըմպած ջուրիդ մէջ անգամ մօրըդ կաթը՝ երևաց,
Կաթ ջուր մը որ ետքերըս Գանգէսէն բոյր կը բերէր . . . :

Վիթի գիշեր աչքերըդ, հարկաւ տեսան սարսուռն այս,
Զոր քննելով քննելով անոնք իսկ չի դիմացան,
Գանկը ընդունեց զոյգ աչքեր, կիսախոնկ ու մշտերա՞ղ
Ուր կը ներհէր արծիւին խոց խոյանքը՝ մահաճայն . . . :

Իր քնարին թեւերը համրող հոգեհէ՛ աշուղին
Պէս օրերըդ համրեցիր աչքերովդ կիսախոնկ,
Զունէիր ո՛րեւէ յոյս, վաղանց կեանքին չափ չիղին,
Մեծ կառկածն էր որ քաշեց մարմինդ մինչև մահադուք:

Մենարանիդ երկաթեայ լղբան վրայ շարունակ
Բաղեղները տանիքէն տրտմութիւննին թափեցին,
Ի՜նչ կնճիւններ յայտնելով անոնք քեզի վայրահակ,
Կնճիւններ դոր ժխորը կրնար հեգնել փողոցին:

Եկայ քովդ դողահար, թրթուուն քնարդ ալ պատէն
Տեսայ կախուած թախծազին, խաւարակուռ չղարշով,
Գնարիդ տեղ թերեքս գաղտնիքդ էր ա՛ն կնճուօրէն
Որ գերակայ հրէջի մը կը վայէր ապահով . . . :

Գիտէիր թէ օր մըն ալ Պօղոսիդ (*) պէս գեղամոյն,
Երեմիական քարայրէդ փոս մը պիտի նետէին,
Փոս մը որուն մօտն էին հէ՛ք Խօսքովը ծովամոյն,
Տովրիթարոյր Հռիփսիմէդ ու Սեպուհէդ հայրազին:

Երեմիական քարայրըդ բաբուլէն մը կը լեցնէր,
Հոն Որմիջդի լուծին տակ Ահրիմանն էր ընկճուած . . . ,
Բաղեղներդ իսկ գո՛ն էին այս բարութեան տարուբեր,
Օթարանին պատմելով զայն շրթունքով լայնաբաց:

Գալարուեցան աղիքներդ սակայն քաղցի ճիւղանին
Տակ, մինչ հիւժախտ մը վաղուց իր աւե՛րը գործած էր,
Եղաւ մարմնեդ այսպէս վայրի Գնար մը ինքնին քնին
Որուն կարչնիդ լարերն ալ ջիղերդ էին ուժգնաբեր . . . :

Երեմիական քարայրիդ մէջ բանտուած մնալով
Կ'ոռնար ձայն մը անցեալէն քեզ Մանայի՛, Մանայի՛,
Ե՛հալա մը չեն սղծած շրթունքներդ հայհուլով,
Լոկ զայն խաբած կ'ըլլայիր, երբ, մօտէիր չիրմի . . . :

(*) Նիկայի վաղամեռ Սկարիչ եղբայրն է, որն և կարօտով սնուանէ:

Լոկ զայն խարած կ'ըլլայիր, երբ մօտէիր շիրմի...,
Խնչ, չէ՞ր բաւեր, ահա սուգ մ'ալ ինսորովէն անձրեւեց
Մարմարայի խորքերէն ա՛ն իր իրանն առնացի
Յանձնեց անդուստ կո՛նակին, որ ծովեզէրք տարազրեց...:

Ա՛ն Մարմարա՛ն նախնարեց իրբ կայանն իր վերջին,
Դուն քաղցի մէջ հալեցար, այնքան փորձերէ՛ յետոյ,
Ոչ ո՛ք, ոչ ո՛ք զայրացաւ, գիտցէ՛ք այս ձեր արարքին,
Սոսկ նահվէին պաշտօնեան ունեցաւ քիչ մը անդո՛հ:

Բայց ան եւբս ցրուած է իր անդո՛ղը մարդկեղէն,
Քաւութիւնն է կատարեալ ձեր երկուքին կուրծքին վրայ,
Ուր նշխարք մը սպրդած կրնա՛յ լլլալ զազանօրէն
Որ կը կրէ պատկերը ինչեւութեան մը միայն...:

ԱՅՍՊԷՍ ՎԱՅՅԳՈՒԺԵՑ ԵՂԻԱ

Մօրս հողակոյտէն ափ մը հո՛ղ գողցէ՛ք,
Ափ մը թեթեւ հող եղբօ՛րս ալ փոսէն,
Ուրիշ ափ մը հող՝ մեր ինսորովէն (*) հէ՛ք,
Ափ մը մազուած հող՝ նահատակներէն...:

Այսչափը կրնա՛յ մարմնա ծածկել...,
Կ'օգտէ որ Տէրը ինձի յօժարի
Մենեկ ու անփայլ փոս մը շնորհել
Որուն եղած եմ միայն արժանի...:

Այնքան հաղած եմ, այնքան գալարուն
Որ հազիւ պիտի կրնամ ես տանիլ՝
Ափ ափ գողցուած բեռն այդ հողերուն,
Խնչպէս ժայռին տակ խո՛տը թաւարծիլ:

(*) Խոսքով Տեմիրհիպատեան, Եղիայի հօրեղբորդին, որ
Զպուլիի մօտեր, իրիկուան մը դեմ ծով նետեց ինքզինք
օղբնաւէն: Հե՛կ խոսքովի մարմինը վեց օրի չափ մարմարայի ջու-
հեռուն մեջ մնալէն ետ՝ Ախր գաբուի ծովեզերքին մօտեր գտնուե-
ցաւ, և ձկնորսի մը ուռկանին մեջէն:

Կ'ուզեմ որ անոնց բո՛ւռ, բո՛ւռ հողերէն
Կորդ լանջքը շինուի՛ գեանադամբանիս,
Քանի՛ որ անոնց յոլզո՛վն համօրէն
Համաբարոյթ մը, աւաղ, ըրի՛ գիս...:

Բայց նոր սարսուռներ դեռ պիտի ծնին,
Սողունն ամէն յօր պիտի բո՛ւրէ՛ ինձ
Տամուկ կարօտը անոնց աճիւնին...
Ուր հարձատիւն մը կայ բողոքալից...:

Պիտի առնեմ հոտն ես ամէն մէկի,
Մանաւանդ զիկն այն այն ջրալուկ...
Որուն կողերէն մզող ջուրն աղի
Մօտայէս պիտի բերէ՛ հնչուք...:

Խեղճ տղայ, ամբողջ վեց օրեր, անխոնջ
Պոսիդոնի մը արցունքն է խրմբ,
Ուռած կուրծքին վրայ՝ Մարմարա՛ մը մունջ
Ա՛լ պիտի նիրհէ՛ ինձի աւրնթեր...:

Իր խորհն եղած է կո՛յ մը աղերու...
Որով օծուած եմ արդէն ատենալ,
Սե բախան այնքան շուտ կրնա՛ր իրարու
Հանդիպցընել մեզ, զա՛րշ հարուածներով:

Մօրս հողակոյտէն ափ մը հո՛ղ գողցէ՛ք,
Ափ մը թեթեւ հող եղբօ՛րս ալ փոսէն,
Ուրիշ ափ մը հող՝ մեր ինսորովէն հէ՛ք,
Ափ մը մազուած հող՝ նահատակներէն...:

Փառակերտ տունըս կը փոխուէր՝ լկկի
Տնակի և սա՛ գեանադամբանի՝
Մայրենի սէր մը մօտս կ'ոգէ՛ր մինչ.
Խորշակէն վարդեց վայգո՛ւթ մը բուի:

Ինձի սորվեցուց այդ եղբարուն՝
Կողկողիլ մինչև չիջո՛ւի կեանքիս,
Ես որ ծնած եմ վարդերու ամառն.
Խամբած պարտէզներ գտայ տակն ոտքիս...:

Լուռ անակիրս պէս խամրած պարտէզներ,
Ուր ծեր ծառերու ոստերուն մէջ գօս,
Բոյներու շարք մը թափո՛ւր, մշտերեր
Կուգար աչքերուս.—անյատա՛կ քառս . . . :

Կրնայի՛ր թաղուիլ անոնց տակ անձայն,
Որ թրմուած են գաղթող թռչունին
Արցունքներս վը գո՛արանըման,
Թող վըրաս կաթէր շիթերն այդ լըռին :

Կրնայի՛ր թաղուիլ ոտքը Հրսայի,
Բոյներուն մօտը ծիծեռնակներուն,
Որոնց համար իր աչքերէն սուրբի
Արցունքներ թափեց Պուտտան զգայուն :

Բայց զիս հեռուն, ձեռք մը անդրծովեան
Իրեն կը կանչէ աղապատանքով . . . ,
Դէմըս փռուած է փշալից ճանրան
Ուրկէց անցան մեր Հայերը սուգով :

Ոտքերս որչափ որ վաղուց փռչելու
Վըրայ ընթանալ սորված են հեղիկ,
Նորէն դիմացը այդ դժնիկ ճամբուն,
Մոլորեալ մըն եմ ես աղակիլիկ . . . :

Թող տարանջատուին իմ տարիներուս
Ժաշրոտ չղթաններն ա՛լ եւս իրարմէ,
Որոնց լուծին տակ բազուկըս անյոյս,
Խաչ մը հանելու հաղի՛ւ կը զօրէ . . . :

Լացի ինչպէս որ իր անձրեւներով
Երկինք հայ երկրին վրայ կ'արտատուէ . . .
Հեացի անդուլ, հեքովըս խռով
Կեանքի նախատիքն հեռացա՛ւ ինէ :

Կեղծ լացողները զիս կը նախատեն
Քընարին վրայ ստուեր ամելով,
Կը սիրեմ լալը սիրտերու խորէն,
Ներքին հրէհը իր խարոյկներով :

Մօրս հողակոյտէն ափ մը հո՛ղ գողցէ՛ք,
Ափ մը թեթե հող եղբօ՛րս ալ փոսէն,
Ուրիշ ափ մը հող՝ մեր Խոսրովէ՛ն հէք,
Ափ մը մաղուած հող՝ Նահատակներէ՛ն . . . :

Այս բարբառիկ դիւցազներգութիւնը արձասանուած է Եղիաի դա-
գաղին առջեւ, Բերայի Ս. Երոզդութիւն Եկեղեցիին բակին մէջ :

ԵՂԻԱ՝ ԵՂԵՐԱՄԱՀ

Շամիրուեցա՛ւ վեհ հողիդ, ու կքեցա՛ւ դադաղդ ալ
Դուն որ Դադա՛ղ մըն էիր երկրիս վըրայ շարժական . . . ,
Մարդը ինքնին հողակեր և դամբան մըն է տրտմա՛ալ . . .
Որ կը կքի՛ կոյր բաղդին հարուածներուն տակ գուժկան :
Հայհոյանքիս ներսւմ տուր քննարիդ նո՛ւրբ թելերէն,
Դուն որ քննա՛ր մըն էիր, մշտաւեկո՛ծ, մերկածին,
Կանստոցիդ խաղերէն, գաղտնաթաքուր տենդերէն
Միտթիք երկրին սառնապատ սարե՛ւն անգամ սարսուացին :
Ինկա՛ր խորը մահիճիդ արծիւին պէս վիրաւոր,
Մարդկութենէն՝ ամչցած, վերմակիդ տակ ծածկուեցա՛ր,
Կամ մութ խորշ մը ընտրեցիր առիւծին պէս ալեւոր . . .
Որ մի գուցէ գաճաճ մը վեհ հանդիստըդ խռովել գար :
Թաւաղեցաւ նուագիդ տակ Նիակարա՛ն վաղրամուռնչ,
Որուն գոչէն աճալուր շանթերն անգամ կ'օրհնային,
Նուագիդ հեւքը սորսորեց ըզգայատանջ մէջ մէկ հունչ .
Դուն արծիւդ վիրաւոր Պինդարոսի՛ աշխարհին :
Ինչ խորշ մըն էր որ ընտրեցիր առիւծին պէս ալեւոր,
Մոռա՛յ խորշ մը ուր պոռաց անապատը՝ օրհասի,
Կատղեցուցի լուռթիւնն զքեզ պատեց՝ դարաւոր
Դղեակի մը լուռին պէս, ուսկէց անդո՛ւնդն ալ ունի :
Անապատին անմարդի, տափաստանին անդայլայլ
Վայրենական լուռթիւնն յաւերժացաւ մէջ խորքիդ,
Հո՛ն, վայրերուն մէջ վայրի, կ'ապրատանին անայլալ
Շիրմայնութեան դեւերն ու պարկաները մահառիթ :

Բնարիդ ձայնն ալ կարկեցաւ . սովալլուէկ ձայնի՜դ հետ ,
Կնանսոցը միմիայն խո՛ւլ բողոք մը պոթիկալէն
Բնարիդ թելերը փրցուց . թելերն անգո՛ւսալ , թրթռաւէտ .
Թելեր՝ . զորոնք քաշեցիր դիւցաղնի՜ մը մաղիրէն . . . :
Այդ քայքայուած քընարը՝ կոռուրիդ մէջն ես առեր ,
Կտուրդ արդէն Բնար մըն է՝ նախնի Սօսեաց սնտառէն . . . ,
Որ իջնելով խորն հողին , պիտի տայ ի՜նչ սարսուռներ
Այն գեանատող որդերուն , որոնք գանկեր կը պարպեն :
Ցաւըդ թուղթին պատմեցիր , թուղթն ալ պատմեց սիրտերու .
Ուր գամուեցան գո՛ւլ գամով բողոքներդ ողբասաց ,
Խաչը կոնակըդ առած մտա՛ր խորը սիրտերու .
«Ո՛ր մենակեացդ ահաւոր՝ Ժայռին կատարը՝ փռուած :
Կ'րսեն թէ սեւ արցունքներ իջան աչքէ՜դ վշտաւեր .
Սեւ արցունքներ , զոր իրբու գործածեցիր սեւ մելան ,
Եւ ստուելով թուղթին վրայ , անոնք ի՜նչ սեւ մարգրիտներ
Եղան որոնց գինն երբեք գերակշռե՛լ չի կրցան :
Սեւ մարգրիտներ . — արցունքիդ սառուցո՛ւմը թախծաղէ՛մ ,
Որոնց վրայի ակերը բոցերու պէս շողացին ,
Կը խողաին աչքերըս ատոնք քանի՜ կը դիտեմ .
Ո՛ր անմատոց Ոսկերի՜չ , Մեսրոպեան կո՛ւռ բարբառին :
Եւ որչափ որ վերջնագոյն դատակնիքդ փնտուեցիր
Բազմն ու չուանն ընտրելով , չի գղջացի՛ր բաց երբեք ,
Որովհետեւ կ'ուռէր կուրծքդ կարօտէ՛ մը արամալիր ,
Կարօտէն այն փոսակից ընկերներո՛ւդ յոգնաբեկ . . . :
Ոսկեղարու ճամբուն վրայ իբր ուղեւոր անարգել ,
Ինկար անշունջ . աչքդ յառած անմահներո՛ւ նշխարին ,
Փաւստոսեան վրձինն լսկ պիտի կրնար մահդ երգել .
Ո՛ր Ասիւծըդ թառամչո՛ղ , Նարեկացւո՛յն աշխարհին :
Ոսկեղարու սիրական ուղին՝ բոկոտն ու հետի
Բալետովըդ հինցուցի՛ր , համբուրելով սուրբ փռչին ,
Տեսար որ հին առիւծներ խմբուած հոն քով քովի
Կը հանգչէին տակն իրենց բաշին տեսքո՛տ ջրվէժին :

Այսպէս մնացիր դուն համհարդ՝ հաւալուանին պէս սլացքի՜ .
Հաւալուան որ լեւորդն իր կեր կը հանէ ձագուկին ,
Սըլացար խիստ բարձրերէն ներշնչումովդ առնացի .
Տրտմատալի՜ղ տաղերգո՛ւդ , Պոսփորոսի ափունքին :
Ասպետական վերելքով կրցար ոլորտ մը գլել ,
Ուր սարերու , Ժայռերու հակայ Մովսէ՛սը միայն
Պիտի կրնար սաւառնիլ , տեսլականի մէջ քալել .
Գեթսեմանի՜ պարտէզին սաղմոսերգո՛ւդ աննրման :
Շինուեցաւ սուրբ մատեան մը տաղարանիդ երգերէն ,
Ուր ուղեղդ աչքի պէս յաւէտ մնաց հոն սեւեւ .
Լայն սրբավայր մը եղաւ տաղարանըդ գեղաշէն
Հոն ճգնեցար սուրբի պէս , հոգիդ պատած ի՜նչ սեւեր . . . :
Կռիւելով կուրծքդ մօրը պէս պատանեկին Նայինի
Կամ օրհասին դէմ կուռող նրման խիզախ Ռամեսսին
Կը մղէիր գուգար մը ուր կարօտ մը կը գեղնի ,
Կարօտ մը որ կը նայի ընկերներուդ խո՛ր փռփն :
Թէեւ խորուկ փորե՛ր են մենարանքդ հողային ,
Բայց հովերը զենիթին պիտի տանին փառքն անոր .
Ջենիթ մը որ կը չափէ Խորանարդը՝ տաճարին ,
Որուն սուրբերուն հետ դուն մտերմացա՛ր գերազօր :
Շղթայազերծ քամին երբ՝ գահաւանդէն օղենի
Թրթռացնէ սրբինգը աշակերտոյս հովիւին . . . ,
Այն առեն խո՛ր հողուց մը փոսրդ պիտի ընդունի .
Այսրաստեղեան հռետո՛ր , առաջապա՛հ , մշտաւիւն :
Որոտայով հոչակըդ կայաններէն երկնապող ,
Պիտի թնդէ մինչեւ իսկ որջերն անկոխ երկրի ,
Մնաց խորչ մը ուր չերթար արձագանգըդ բաղմամբող .
Մնաց մէկը անխոցոտ թախիծներէդ աշուղի :
Հանգչէ՛ խաղաղ , ո՛ Հսկաղ , կտուրիդ խորն հողաշէն ,
Հանգչէ՛ , ինչպէս առիւծ մը իր բո՛ւն գուրէն եղած գի՛րկ . . .
Եթէ թնդեց քաղուածքդ պատուանդաններն հոյաշէն .
Հաւատա՛ , եղիա , Աստուած իսկ հպա՛րտ զգաց ինքրդինք . . . :

Նէյ մը լացաւ այս գիշեր
 Էութեանըս մէջ մռայլ,
 Նէյ մը որուն կոծէն վեր
 Չկար և ոչ մէկ դայլայլ:
 Անոր նիհար հեւքերուն
 Մէջ լսուեցաւ պամպուկի
 Խշրտուքը գալարուն
 Կամ աւաղանք մը բուխ:
 Արեւելքի բոյսերուն
 Հծծիւնները սարսուռի,
 Ծփացին հոն պատարուն,
 Հեծմունքին պէս Ֆաքիրի:
 Սըհակ թռչունն ալ եկաւ
 Հոգւոյս խորը փնտուելու
 Իրեն եղբայրն, ահ, անձկաւ
 Բայց զրկեցի զինք հեռու:
 Եկաւ, ի՞նչ շուտ ալ եկաւ
 Եղբայրազուրկ թռչունն այդ
 Իր չիթերով բաղմայաւ
 Օծել նէյը տրամացայտ:
 Եղերարուն չուշացաւ
 Այս հեւքերը լսելու,
 Բայց ան ալ չի դիմացաւ
 Գնաց այցել երգերու:
 Թռչուններուն խաւարի
 Հիւծումները վշտաւեր
 Նէյը նիհար, անարի,
 Գաղտ սորսորեց այս գիշեր:
 Նիհար նէյին հեծքերն այս
 Դանդիւի մէջ խոյացան
 Դանդիւներուն մէջ անհաս,
 Ուր թռչուններ գիշերուն

Ուկրնդրեցին լուկեայն
 Իրենց տեսքով սեւթոյր.—
 Իբրեւ ամպեր սեւ այնքան
 Իբր դամբաններ, սեւ, անդոյր:
 Կամ թռչունի ձեւերով
 Իբր խորհուրդներ սեւածիր
 Որ սառած են ապահով
 Ոլորտներուն մէջ անծիր:
 Նէյը լացաւ տրամաշու,
 Էութեանըս մէջ մռայլ,
 Քարայրէն վար կաթկթող
 Շիթերուն պէս տրամաշալ:
 Մինչ թանձրացաւ խաւարն ալ
 Սեւութեան պէս վիրապիս,
 Ուր թռչեցաւ երեւալ
 Տիեզերքի մը Բարբիս:
 Թէեւ մարմինս տարանջատ
 Էր այս միսթիկ խաւարէն,
 Սակայն հոգիս ձերբազատ...
 Հազարդ եղաւ տարօրէն:
 Եւ սա՝ գնաց մինչև այն
 Տեղն ուր երկինք մը տարբեր
 —Իբր խորհուրդի իջևան—
 Տարածուած էր աներեր:
 Հոն խաւարը յաղթական
 Կիշխէր իբրեւ բի՛րտ ոգի,
 Հոն ուր լուսինը լրման
 Հայլի մըն էր բողբոլ:
 Հոն ուր ամէն լուսաւոր
 Մթութեան սեւ պատառին
 Վրբայ մէյ մէկ արցունքաւ
 Աչքեր էին անքննին:

Եւ հոս, վարր, իմ մոայլ
 էութեանս մէջ առանձին,
 Նէյր հեքն էր անայլայլ
 Այդ հեռաւոր լուռ լացին:
 Նէյր դողաց, քարայրին
 Մէջ օրհասող հեքին պէս,
 Դողաց ինչպէս ծեր ուռին
 Զուրին վրայ մշտասէղ:
 Ու ինչեցեալ մը մեռոտ,
 Կուրծքիս վրայ այս գիշեր
 Պառկեցուցին: Արիւնոտ
 Զեռքը ձեռքիս առնիթեր:

ԻՐ ՄՈՒԽԻՐԻՆ ՏԱԿԷՆ

Մեր խայտանքի սարեւանդէն
 Նժոյգն այսօր աղաւաթեան՝
 Հաղար ոտքեր կ'աշտանակեն,
 Բայց իր մոխրէն ծնած էր ան:
 Եւ երբ ըսին թէ ինձ՝ Եղիան
 Մահձին գամուած կը լըմնար,
 Իս զսպելու համար միայն
 Ըսի թէ « ես զայն չեմ ճանչնար »:

Եղիա ծնած էր մեռնելու
 Եւ մեռած էր ծնելու դեռ,
 Մինչ կը քալէր մենէ հեռու.
 Մատենաշար մը կը քալէր:
 Պատի մը տակ թաղեցին զայն
 Որ փախուստ տայ շիրմանոցէն,
 Եւ նժոյգ մը ծնաւ սակայն
 Երկու օր վերջ իր մոխրէն:

ՔԱՐԱՅԱՍ ԲՈՂՈՔ

(ԵՂԻԱԻ ՏԱՊԱՆԱԳԻՈՂ)

Զուանն որով ես իմ գանկըս պրկեցի.
 Գերեզմանոցէն գողցուած քա՛րն էր ան,
 Որ ծառայեց մեռնողներուն կախարիչ.
 Հոն պահելով անոնց ծնունդն ու վախճանն:
 Յուշաքարը՝ որ իմ գանկս էր, իբր խեցի՝
 Հողն է խածած այստեղ, ուրկէ գողցայ զայն,
 Ուր այրած են ինչ մատեաններ բողոքող,
 Որոնց փոշին պիտի քննէ լուրթ ատեանն:
 Ես երկինքէն քննութիւն մը մուրացի.
 Մինչ զիս տարին պատի մը տակ թաղեցին,
 Ուրկէց սակայն փախչիլն այնքան դիւրին էր,
 Քայլ մը անդին. ահա խա՛չը փողոցին:
 Եւ հոյն անդուլ եղունգներով փորեցի.
 Որ խորունկնայ փոսն ու երկրէն հեռանամ
 Թէեւ չիրիմն ինծի վախճան կը սպառնայ
 Սակայն կրնամ փախչիլ երկրէն իսկ անհամ:
 Երբ չուանէն զիս իբր խորհուրդ կախեցի.
 Ինձ հետ կախուած կեցան Հայերն ողբաձայն,
 Որոնց սրտին՝ գանկըս չիրիմ մը եղաւ,
 Անոնք այստեղ ինձ հետ փախուստ տալ կ'ըղձան:
 Մեր հետն առած՝ տապանաքարն երկրացի
 Կրցանք փախչիլ, բայց Բննողը վերնական
 Հասկցուց թէ աղէտքի գիւտն Իրենն էր.
 Եւ չըղձացինք ըլլալ Աստուածն այդ գութկան:

Կ'ապրին մէջըս կախուող Հայե՛րն առնացի
 Որոնց այսօր հանգստաքարն՝ անվարան
 Իս ու գանոնք Ստեղծողին զրկած եմ,
 Զի կը ննջէ Ան ալ այստեղ մեղ նման:

* * *

Երկինք մեր վրայ տապանաքար մըն է լոկ
 Որուն տակինն՝ մենք ու մերին Աստուածն է:

ԵՂԻԱԻ ՎԵՐՋԻՆ ԽՕՍՔԵՐԸ

“Եթէ այս մեր Ազգին ազատութիւն չի տրուի ,
եւ եթէ հայերը . բանսերէն չարձակուին՝ իմ
վախճանս ալ ողբերգական պիտի ըլլայ” :

ԱԶԱՏ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ

Այս անունին ներքեւ հրատարակուած են հետեւեալ ազատ գրուածքներն որոնց կարօտն 30 տարիներէ ի վեր կը քաշուին ամէն հայ անհաս :

- 1.—Առաջին կամ յետին գլխեր Արարատեան ողբերգութիւնն
Պետրոս Դուրեանի 2 —
 - 2.—Աւերակ (բանտի յիշատակներ) Վահան Թովմէնց . . . 1 —
 - 3.—Լնդարձակ Հայկական Երգարան, Ա. և Բ. Հատոր . . . 7 1/2
 - 4.—Վանդոյժ Խրիմեան Հայրիկի 1 1/2
 - 5.—Երգեր և Տաղեր Պետրոս Դուրեանի 1 —
 - 6.—Հայդոյժ Խրիմեան Հայրիկի 2 —
 - 7.—Լնդարձակ Հայկական Երգարան Բ. Հատոր 3 1/2
 - 8.—Աւերուին Անի մայրաքաղաքին Բաղրատունեաց թասեր-
գութիւնն Պետրոս Դուրեանի 2 —
 - 9.—Յաւին Տունը, վէպ բանտի կեանքէ Լեւոն Շաթրեանի . . . 4 —
 - 10.—Եղիա Տէմիրճիպաշեան, (Լեւոն Էսաճանեանի) 1 1/2
 - 11.—Երիտասարդը, Տ. Բ. Սլաւեր Պանքս Թարգմ. Ռօզմէրի 1 1/2
- Զարգարեան Գրատան մէջ կը գտնուին նաեւ հետեւեալ գրքեր որոնց ընթերցումը ջերմապէս կը լսանաւարուի :
- 1.—Կեանքի գործածութիւնը, Լորն Էվալիքի թարգմ. Գ. Ոսկեան 7 —
 - 2.—19րդ դար և Յ. Պր. Տէրոյնց (լուստիպ պատկերներով
Յ. Գ. Մրմրեան 12 1/2
 - 3.—Բրիգանթէմ.— Յ. Ալիիարի նամակովը Մ. Պարսամեանի
Բանաստեղծութիւնները 4 —
 - 4.—Առաջին անգամը Յ. Ալիիարի Ֆանթէզի նորովէպը . . . 1 1/4
 - 5.—Ծիածան և նոր տաղեր ողբ. Մ. Մեծարեանցի քերթուածները 9 —
 - 6.—Լքուած Բնար Արտ. Յարութիւնեանի Բերթուածները 5 —
 - 7.—Փրկիչներ Թատերգ. Առանձարի 6 —
 - 8.—Վշտի ծիծաղը » 12 1/2
 - 9.—Փառութեան օճախ 8 1/2
 - 10.—Հայրդղիներ Ա. Բ. Շարք Ատոմ Եարճանեանի . . . 5 —
 - 11.—Թիպարար վէպ Ա. Շիտանեանի 2 հատոր 15 —
 - 12.—Ղարիպ Ախպէր 5 —

Դիմել ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

Կ. Պոլիս, Զագմաբերլար, քիւ 24—26

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0331633

30465

